

Nr 7

Av herrar **Huss** och **Edström**, *angående ändring av gällande bestämmelser rörande skyddskoppympning.*

Skyddskoppympningen var den första form av skyddsympning, som fick praktisk betydelse. De förhärjande smittkopps-epidemierna framför allt under 1600- och 1700-talen medförde att den Jennerska upptäckten av kokoppsvaccinets betydelse för sjukdomens förebyggande snabbt togs till utgångspunkt för införande i ett flertal länder av bestämmelser rörande obligatorisk skyddskoppympning. Sådana infördes även i Sverige år 1815 och är fortfarande gällande, om också föreskrifternas innehåll och kontrollen över deras efterlevnad antagit skiftande former.

Under senare år har flera andra slag av skyddsympning vunnit alltmer ökad tillämpning, såsom ympning mot tuberkulos (BCG), tyfus, paratyfus, difteri, kikhosta, stelkramp m. fl. sjukdomar och på sistone även mot barnförlamning (polio). Gemensamt för dessa senare tillkomna ympningsformer är att de åtminstone i vårt land varit frivilliga, om man bortser från att under krigsåren 1940—1945 ympningar mot tyfus och paratyfus var obligatoriska för försvarsväsendets personal.

Tvånget att låta skyddsympa barn mot smittkoppor har liksom alla andra slag av tvång, vilkas berättigande kan diskuteras, medfört opposition och gett upphov till ett småningom ökande motstånd mot denna ympningsform jämte högst överdrivna rykten om ympningens skadlighet. Detta motstånd har i sin tur varit ofördelaktigt för de senare införda, frivilliga ympningsmetoderna och ägnat att minska anslutningen till dessa. När polioympningen under innevarande år igångsattes som frivillig ympningsform på bred front, till en början i åldersgrupperna 4—11 år, finns det anledning att aktualisera frågan, om skyddskoppympningen fortfarande bör vara obligatorisk, när polioympningen, som torde vara minst lika viktig, göres frivillig.

Vår nuvarande lag om skyddskoppympning föreskriver, att ympning av barn skall ske senast under det år, då barnet fyller sex år. Emellertid är skyddet relativt kortvarigt. Det framgår av vissa specialbestämmelser i lagen, bl. a. 5 § 1 mom., att skyddet anses vara fullgott endast under fem år efter ympningen. I andra länder räknar man med endast tre år. Revaccination företas visserligen av militär personal m. fl. smärre befolkningsgrupper men endast i ringa omfattning av andra personer. Antalet årligen ympade barn uppgår till ca 100 000, militärer till ca 50 000. Härav framgår att en-

dast ca 750 000 personer eller ca 10 procent av vår befolkning är på ett fullt tillfredsställande sätt skyddade mot smittkoppor. Därutöver torde emellertid ett relativt skydd förefinnas, eftersom ett sådant ansetts kunna kvarstå intill 20 år efter ympningen, hos ytterligare 20 å 30 procent av befolkningen.

Det anförda synes tala för att om man eftersträvar ett fullt tillfredsställande skydd mot smittkoppor i form av tillräckligt utbredd immunitet de nuvarande skyddsypningsbestämmelserna bör skärpas och utbyggas med ett system av återkommande revaccinationer. En sådan åtgärd torde emellertid kunna betecknas som praktiskt ogenomförbar.

Om man därför synes vara nödsakad att nöja sig med ett relativt begränsat immunitetsskydd, kan det å andra sidan starkt ifrågasättas, om den nuvarande, obligatoriska skyddskoppsympningen av barn ger ett bättre resultat än det som skulle uppnås, om ympningen vore frivillig. Anslutningen till på senare år införda, frivilliga skyddsypningar mot andra sjukdomar har visat sig icke sällan vara ca 90-procentig.

En ympning av denna omfattning kan visserligen icke betecknas som fullständig. Men icke heller barnvaccinationen har kunnat allmänt genomföras, trots att den är formellt obligatorisk. Enligt 1934 års vaccinationsutrednings betänkande (SOU nr 28/1937, s. 193) var antalet ympade av årskullarna 1911—1934 endast 60,2 procent. Efter lagändringar, som genomfördes 1940 och varigenom en betydande del av vaccinationerna övertagits av mottagningarna för förebyggande barnavård, synes det, att döma av tillgänglig statistik, som om frekvensen visserligen skulle ha betydligt ökat men ändå stannat vid ca 85 procent av de ympningspliktiga.

Denna jämförelse mellan frivillig och obligatorisk ympning stöder sig på iakttagelser, som i huvudsak gjorts under de senaste 15 åren. Diskussionen om den obligatoriska barnvaccinationens vara eller icke vara har därmed kommit i en helt annan belysning än den, under vilken debatten fördes i denna fråga, när den senast behandlades i riksdagen år 1939.

Om skyddskoppsympning av barn i överensstämmelse med vad som nu anförts skulle befinnas böra i princip förlora sin karaktär av obligatorisk åtgärd i vårt land, torde det ändå vara angeläget att bibehålla vaccination i obligatorisk form för vissa för smitta särskilt utsatta befolkningsgrupper, såsom stamanställda vid försvaret, värnpliktiga, sjukvårdspersonal, befattningshavare vid tull- och lotsverken, handelsflottans personal m. fl. Liksom hittills bör därjämte allmän, obligatorisk vaccination kunna påbjudas vid uppkommen eller hotande epidemi.

Men dessutom synes en eventuell ny vaccinationslag böra uppta bestämmelser, som syftar till att förebygga smittkoppsjukdomens införande i landet. Åtgärder av detta slag framstår numera som ett väsentligt moment

i sjukdomens bekämpande, eftersom man under alla förhållanden måste räkna med en tämligen god jordmån för sjukdomens spridning inom riket efter det att smitta inkommit. Visserligen finns det bestämmelser om vissa förebyggande åtgärder såväl i epidemilagen som i karantänkungörelsen m. fl. författningar, men dessa synes icke vara tillräckligt preciserade i fråga om krav på vaccination, när det gäller personer som från utlandet ankommer till Sverige. Föreskrifter härom torde böra införas i vaccinationslagen och icke som nu utfärdas i administrativ ordning. Som allmän regel torde böra gälla, att person, som från icke-skandinaviskt land ankommer till vårt land, skall förete intyg om att vederbörande undergått vaccination inom de senaste tre åren. Indirekt skulle härav följa, att svensk undersåte, som från Sverige beger sig till ett icke-skandinaviskt land i syfte att återvända, bör förete ett intyg av detta slag redan vid utresan.

Det är känt att i medicinalstyrelsen utarbetats ett utkast till ny vaccinationslag, som skulle innebära att skyldigheten att skyddsympa barn mot smittkoppor upphäves, och att åtgärder för att i stället anvisa möjligheter för frivillig och kostnadsfri sådan ympning vidtas.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla såsom sin uppfattning att bestämmelserna om skyddskoppsympning bör omarbetas, bl. a. i syfte att ersätta den f. n. obligatoriska ympningen av barn med en frivillig sådan, samt anhålla att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag till riksdagen i detta syfte.

Stockholm den 16 januari 1957

Ragnar Huss

Gunmar Edström